

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว

บทนี้จะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534 ช่วงที่สอง คือ ปีพ.ศ. 2535- ปีพ.ศ. 2542 และช่วงสุดท้าย ได้แก่ ปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553 เพื่อให้เห็นความแตกต่างของวิถีชีวิตในแต่ละช่วงเวลา ที่ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวดาระอั้งมีการเปลี่ยนแปลงไป

การศึกษาได้ใช้ข้อมูลการแปลภาพถ่ายทางอากาศปีพ.ศ. 2526 และปีพ.ศ. 2527 มาตราส่วน 1:15,000 เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดินช่วงที่ 1 (ปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534) ภาพถ่ายทางอากาศปีพ.ศ. 2539 มาตราส่วน 1:15,000 เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดินช่วงที่ 2 (ปีพ.ศ. 2535- ปีพ.ศ. 2542) และภาพถ่ายดาวเทียม SPOT 5 ปีพ.ศ. 2550 ขนาดจุดภาพ 10 เมตร เป็นตัวแทนของการใช้ที่ดินช่วงที่ 3 (ปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553)

5.1 บ้านแม่จร

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งบ้านแม่จร แบ่งช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542 และช่วงสุดท้าย ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

5.1.1 ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534

เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2523 มีการเคลื่อนย้ายและเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาวของชาวดาระอั้ง ซึ่งได้เข้ามาอยู่ที่บ้านแม่จรในเป็นพื้นที่แรก มีการประกอบอาชีพรับจ้างเก็บชาให้กับชาวจีนฮ่อ ต่อมาในปีพ.ศ. 2526 ได้มีชาวดาระอั้งจากบ้านเปียงหลวงมาอาศัยอยู่ด้วยและในปีพ.ศ. 2530 จึงมีการตั้งหมู่บ้านแม่จร ซึ่งการก่อตั้งหมู่บ้านทำให้การประกอบอาชีพเพาะปลูกมากขึ้น เป็นการเพาะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ รวมทั้งไม้ผล เช่น มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น

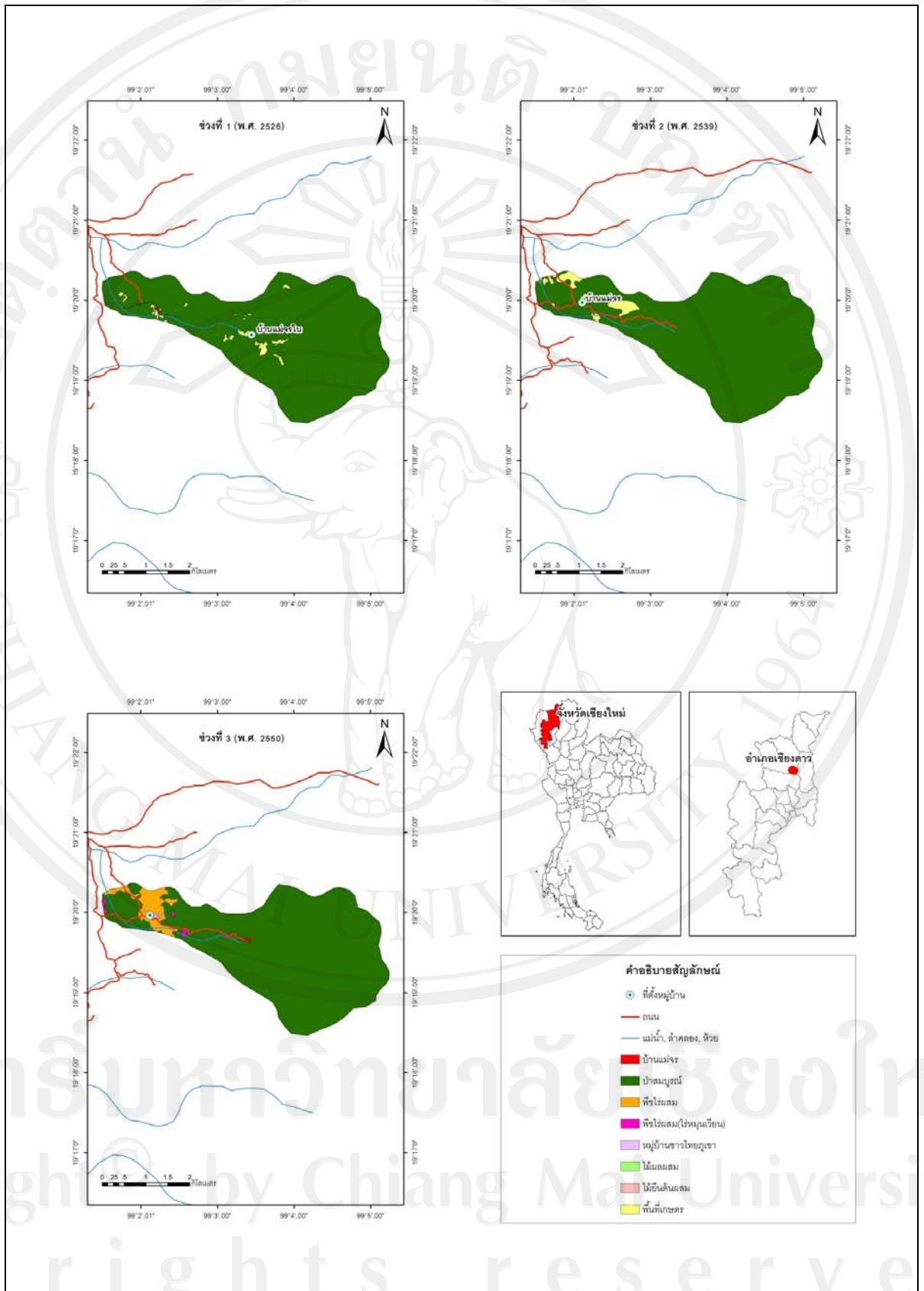
ทั้งนี้เมื่อมีการซื้อที่ดินและมีการตั้งถิ่นฐานที่มั่นคงแล้วก็มีมีการแผ้วถางพื้นที่ บุกเบิกพื้นที่เองเพิ่มเติมเพื่อทำการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ ชาวดาระอั้งบ้านแม่จรรยังรับจ้างเป็นอาชีพหลักด้วยเช่นกัน ทั้งการปลูกข้าวโพด เก็บข้าวโพด เก็บใบชา ปลูกถั่วและเก็บถั่ว ซึ่งอาชีพรับจ้างของชาวดาระอั้งบ้านแม่จรเป็นการรับจ้างในภาคการเกษตรเท่านั้น ค่าแรงการรับจ้างใน

ภาคการเกษตรส่วนใหญ่ได้วันละ 120 บาทสำหรับแรงงานผู้ชาย ส่วนแรงงานหญิงได้วันละ 100 บาท สำหรับอาชีพการเก็บของป่าและล่าสัตว์ของคาระอั้งบ้านแม่จรในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ เป็นการเก็บของป่าเพื่อบริโภคเป็นหลัก แต่มีการแอบนำของป่าออกมาขายบางส่วน เช่น น้ำผึ้งป่า ส่วนสัตว์ป่าที่ล่าเพื่อบริโภค เช่น ไก่ป่า เก้ง และหมูป่า

อย่างไรก็ตาม เมื่อพื้นที่ถูกประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาในปีพ.ศ. 2532 พื้นที่ทำกินเดิมที่แผ้วถางไว้ของชาวบ้านถูกลดจำนวนลง พื้นที่บางส่วนกลายเป็นพื้นที่ปลูกป่า ความเข้มของการใช้ที่ดินเริ่มขึ้นด้วยการใช้พื้นที่เดิมปลูกพืชหมุนเวียน จากเดิมพื้นที่ก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ชาวคาระอั้งมีการแผ้วถางพื้นที่จำนวนมาก เพื่อทำการเกษตร โดยการทำไร่หมุนเวียน ที่มีการเว้นช่วงพื้นที่ตัวของดิน 3-4 ปี แต่ภายหลังจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา การใช้ที่ดินเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่เดิม ทั้งนี้ การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านแม่จรในช่วงเวลาดังกล่าว สามารถจำแนกประเภทของการใช้ที่ดิน โดยแบ่งเป็นพื้นที่ชุมชนจำนวน 8.51 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.11 พื้นที่ในภาคการเกษตรจำนวน 141.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.90 และพื้นที่ป่าสมบูรณ์จำนวน 7,268.81 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.82 นอกจากนี้ บ้านแม่จรยังถือเป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ส่งผลให้การใช้น้ำในพื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำจำนวน 12.43 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตาราง 5.1 และรูป 5.1)

ตาราง 5.1 การประกอบอาชีพ และการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านแม่จร

หมู่บ้าน	ช่วงเวลา (ปี)	การประกอบอาชีพ	การใช้ที่ดิน
แม่จร	พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2534	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น เก็บใบชาและปลูกข้าวโพด - เก็บของป่า ล่าสัตว์ เช่น หมูป่าและไก่ป่า	- ทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพื้นที่ 3-4 ปี - ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี
	พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2542	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพดและเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และนำเที่ยว	- ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำปุ๋ยคอกเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต
	พ.ศ. 2543 - พ.ศ. 2553	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพดและเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นำเที่ยว ขายสินค้าหัตถกรรมแก่นักท่องเที่ยวและรับจ้างเลี้ยงช้าง	- ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ยและสารเคมี

รูป 5.1 การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านแม่จร

5.1.2 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542

การใช้ที่ดินของดาระอั้งบ้านแม่จรในช่วงเวลาดังกล่าว สามารถจำแนกประเภทของการใช้ที่ดิน โดยแบ่งเป็นพื้นที่ชุมชนจำนวน 6.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.09 แบ่งเป็นพื้นที่ในภาคการเกษตรจำนวน 143.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.93 และพื้นที่ป่าสมบูรณ์จำนวน 7,268.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.81 นอกจากนั้นบ้านแม่จรรยังถือเป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ส่งผลให้การใช้ที่ดินที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำจำนวน 12.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งผลจากการจับกุมในปีพ.ศ. 2532 ขอบนาปลูกพื้นที่ป่าและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และมีการปล่อยตัวเมื่อปีพ.ศ. 2535 ทำให้การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของบ้านแม่จรมีความเข้มข้นจากเดิม โดยมีพื้นที่ป่าสมบูรณ์และพื้นที่หมู่บ้านลดจำนวนลง แต่พื้นที่เกษตรมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาแรก

สำหรับการเก็บของป่าและล่าสัตว์ของดาระอั้งบ้านแม่จรในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ เป็นการเก็บของป่าและล่าสัตว์เพื่อบริโภคเป็นหลัก เช่น ไล่ป่า หมูป่า และแก้ง ซึ่งแก้งเริ่มไม่ค่อยมีให้เห็นแล้วในช่วงเวลานี้ โดยการเก็บของป่าและล่าสัตว์ไม่มีการเอาของป่าออกมาขายเหมือนกับช่วงแรก

5.1.3 ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

การใช้ที่ดินของดาระอั้งบ้านแม่จรในช่วงเวลานี้มีความเข้มข้นกว่าช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากมีพื้นที่จำกัดขึ้นจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา เพราะฉะนั้นการใช้ที่ดินจึงแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ พื้นที่หมู่บ้าน 12.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ทั้งหมด การประกอบอาชีพด้านการเกษตรมีการปลูกพืชไร่ผสมที่มีการปลูกแบบพืชหมุนเวียน ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ จำนวน 381.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.13 นอกจากนั้นยังมีการปลูกพืชแบบไร่หมุนเวียนบางส่วนจำนวน 37.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.50 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตาราง 5.2) โดยทิ้งระยะการฟื้นตัวของพื้นที่เพียง 1 ปี ทั้งนี้จากการเว้นช่วงเวลาให้น้อยลง ส่งผลให้ชาวดาระอั้งมีการเรียนรู้ที่จะใช้ปุ๋ยและสารเคมีต่างๆ เข้ามาเพิ่มผลผลิตร่วมกับปุ๋ยคอก เพราะในหมู่บ้านจะมีการเลี้ยงสัตว์อยู่แล้วจึงมีการนำมูลสัตว์เหล่านี้มาเป็นปุ๋ย ส่วนพื้นที่ที่เป็นหมู่บ้านชาวไทยภูเขาจำนวน 12.50 ไร่ เป็นพื้นที่เดิมเมื่อมาตั้งถิ่นฐานครั้งแรก แต่เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำจึงมีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ปัจจุบัน ทำให้มีชาวไทยภูเขากลุ่มอื่นเข้าไปอาศัยอยู่แทน สำหรับการประกอบอาชีพในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ชาวดาระอั้งบ้านแม่จรรยังคงทำการเกษตรและรับจ้างเหมือนเช่นที่ผ่านมา

สำหรับการท่องเที่ยวก็ยังคงสร้างรายได้ให้กับชาวดาระอั้ง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ อาชีพการรับจ้างของดาระอั้งบ้านแม่จรรได้เพิ่มขึ้น โดยชาวดาระอั้งบ้านแม่จรรบางส่วนได้รับจ้างเลี้ยงช้างให้กับบริษัทท่องเที่ยวเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2546 ได้ค่าแรงวันละ 200 บาท แต่ในปีพ.ศ. 2551 ค่าแรงการเลี้ยงช้างเพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ 3,600 บาทและในปัจจุบัน

(พ.ศ. 2554) ค่าแรงเพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ 4,000 บาท โดยผู้รับจ้างเลี้ยงช้างให้แก่บริษัทท่องเที่ยวในปัจจุบันมีทั้งหมด 2 คน

ตาราง 5.2 การเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านแม่จร

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ช่วงที่ 1 (ปีพ.ศ. 2526)		ช่วงที่ 2 (ปีพ.ศ. 2539)		ช่วงที่ 3 (ปีพ.ศ. 2550)	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
บ้านแม่จร	8.51	0.11	6.25	0.09	12.50	0.17
พื้นที่เกษตร	141.50	1.90	143.75	1.93	-	-
ป่าสมบูรณ์	7,268.81	97.82	7,268.75	97.81	6,987.50	94.03
แหล่งน้ำ	12.43	0.17	12.50	0.17	-	-
พืชไร่ผสม	-	-	-	-	381.25	5.13
พืชไร่ผสม (ไร่หมุนเวียน)	-	-	-	-	37.50	0.50
หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	-	-	-	-	12.50	0.17
รวม	7,431.25	100.00	7,431.25	100.00	7,431.25	100.00

จากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาในปีพ.ศ. 2532 ส่งผลโดยตรงต่อชาวคาระอั้งบ้านแม่จรอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่ทำกินถูกทำให้ลดจำนวนลง ซึ่งคาระอั้งบ้านแม่จรมีการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ที่จำกัดลงด้วยการเริ่มรับการท่องเที่ยวเข้ามาชดเชยในส่วนของรายได้ที่ขาดหายไป ทั้งนี้จากความสมบูรณ์ของป่า ทำให้การท่องเที่ยวของคาระอั้งบ้านแม่จรเป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างมาก เพราะนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิดได้มากกว่าหมู่บ้านอื่น ประกอบกับความเงียบสงบของหมู่บ้านทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ ซึ่งบ้านแม่จรมีโฮมสเตย์จำนวน 6 หลังคาเรือน โดยคิดอัตราค่าที่พักรวมค่าอาหารคนละ 50 บาทต่อวัน กิจกรรมหลักส่วนใหญ่จะให้นักท่องเที่ยวเดินป่าหรือขี่ช้างเยี่ยมชมพื้นที่ป่าเป็นหลัก (รูป 5.2)

เมื่อมาพักในหมู่บ้านก็จะเน้นไปในด้านการพักผ่อนและทำอาหารรับประทานเอง เหมือนกับการใช้ชีวิตอยู่ในป่า ซึ่งบริษัทท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนในบ้านแม่จรมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับคาระอั้งหมู่บ้านอื่นในพื้นที่เชียงใหม่ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติเป็นหลัก การรับกลุ่มนักท่องเที่ยวของบริษัทท่องเที่ยวจะรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป คิดราคาตั้งแต่ 800 – 1,000 บาท ในกรณีที่นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยกว่า 5 คน นักท่องเที่ยวจะต้องแบกรับค่าใช้จ่ายแทนจำนวนคนที่ขาดหายไป ซึ่งค่าใช้จ่ายก็จะสูงกว่า

จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก ส่วนโปรแกรมท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจพักที่บ้านแม่จร มีกำหนดการ 3 วัน 2 คืน นักท่องเที่ยวจะได้เดินชมป่ามาตั้งแต่หมู่บ้านอีถ้อผาลาย ตำบลเชียงดาว มานอนพักที่บ้านแม่จร ตำบลเชียงดาว ส่วนตอนเช้าวันที่ 2 มีการขี่ช้าง เล่นน้ำตก เดินป่า และพักผ่อนที่บ้านห้วยปง ตำบลแม่ณะ ตอนเช้าวันที่ 3 เดินเท้าไปบ้านมุเซอ ตำบลแม่ณะ เพื่อไปล่องแพ เสร็จแล้วจึงเดินทางกลับเข้าตัวเมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้นอกจากรายได้ที่เกิดจากการให้นักท่องเที่ยวพักโฮมสเตย์ รายได้บางส่วนมาจากการขายสินค้าหัตถกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะผ้าทอต่างๆ ที่หญิงชาวคาระอั้งทอขึ้นเอง ซึ่งแต่เดิมการทอผ้าของหญิงชาวคาระอั้งจะทอไว้สำหรับคนในครอบครัวเท่านั้น ภายหลังเมื่อชาวคาระอั้งเริ่มเปิดรับการท่องเที่ยวเข้ามาทำให้การทอผ้ากลายเป็นสินค้าที่ผลิตเพื่อขาย

รูป 5.2 ช้างสำหรับให้นักท่องเที่ยวขี่เพื่อชมธรรมชาติ

กลุ่มจากภายนอกที่เข้ามาช่วยเหลือคาระอั้งบ้านแม่จรในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อย่างเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่สูงหรือ UHDP แต่เข้ามาช่วยเหลือด้านการปลูกพืชเพื่อลดการชะล้างหน้าดิน ในปีพ.ศ. 2547 เป็นการแนะนำการปลูกสัปะรดในรูปแบบขั้นบันได บริเวณพื้นที่พืชไร่ของแต่ละคน เพื่อลดการพังทลายของหน้าดินในช่วงที่มีน้ำหลาก ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวคาระอั้งเป็นอย่างดี นอกจากนั้นชาวคาระอั้งยังเรียนรู้ที่จะปลูกผักสวนครัวไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน เป็นแปลงขนาดเล็กรอบบ้านของตนเอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง หรือ HRID (Highland Research and Development Institute) ภายใต้โครงการขยายผลโครงการหลวงลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนบ้านปางแดงในในปีพ.ศ. 2552 โดยเข้ามาสนับสนุนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลาและการเลี้ยงหมูหลุม

สำหรับสถานการณ์บ้านแม่จรในปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) ผู้นำชาวคาระอั้งบ้านแม่จร ได้ให้ความคิดเห็นต่อชาวลานูที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้วยว่าเป็นกลุ่มที่มีปัญหาด้านยาเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ในขณะที่ชาวคาระอั้งไม่มีปัญหานี้ แต่การปราบปรามและแก้ไขยังไม่สามารถทำได้เต็มที่

เพราะขาดหลักฐานที่จะนำไปสู่การจับกุม ซึ่งผลจากปัญหายาเสพติดทำให้ดาระอั้งถูกมองในแง่ลบ จากสังคมภายนอกว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ในความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นำชาวดาระอั้ง มองว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีและมีแต่การทำลายคนในชุมชน จึงมีการห้ามปราบชาวดาระอั้งไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ โดยอาศัยความเป็นผู้นำในการเป็นตัวอย่างให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน ทั้งนี้ความรู้สึกและการรับรู้จากอันตรายของยาเสพติด อาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ของชาว ดาระอั้งเมื่อตอนอาศัยอยู่ในประเทศพม่าและตะเข็บชายแดน ที่มีปัญหายาเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ เพื่อให้สามารถตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยอย่างถาวร ปัญหาในการดำรงชีวิตของดาระอั้งบ้านแม่จร ได้แก่ พื้นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กับพื้นที่ ดันน้ำ ทำให้ถูกมองจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐว่าเป็นต้นเหตุของการทำลายป่าหรือพื้นที่ดันน้ำ ซึ่งชาว ดาระอั้งใช้กลยุทธ์ในการเข้าถึงทรัพยากรดังกล่าวหรือการยอมรับจากคนในพื้นที่ โดยการย้ายที่ตั้ง ถิ่นฐานออกมาจากพื้นที่ดันน้ำและมีการซื้อที่ดินจากเจ้าของเดิม เพื่อให้เกิดการยอมรับในทางสังคม แม้ว่าในทางกฎหมายการซื้อขายที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติไม่สามารถทำได้ อีกทั้งการแสดงตน ว่านับถือพุทธศาสนาเช่นเดียวกับคนไทย ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ชาวดาระอั้งได้รับการยอมรับทาง สังคมมากขึ้น ในปัจจุบันชาวดาระอั้งบ้านแม่จรส่วนใหญ่ไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่ แต่มีการออกมา รับจ้างของแรงงานนอกพื้นที่อำเภอเชียงดาวมากขึ้น เป็นการย้ายถิ่นของแรงงานแบบชั่วคราวนอก ฤดูกาลเพาะปลูก เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก เทศกาลหรือประเพณีที่สำคัญจึงกลับมาอยู่ที่บ้านแม่จร ตามเดิม

5.2 บ้านปางแดงใน

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งบ้านปางแดงใน แบ่ง ช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542 และช่วงสุดท้าย ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

5.2.1 ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534

ช่วงประมาณปีพ.ศ. 2526 เป็นช่วงที่ดาระอั้งบ้านปางแดงในได้ย้ายมาอาศัยในพื้นที่ อำเภอเชียงดาวแล้วและมีการตั้งหมู่บ้านปางแดงในขึ้น โดยในช่วงเวลาก่อนที่จะมีการตั้งถิ่นฐาน อย่างถาวร ดาระอั้งบ้านปางแดงในได้ประกอบอาชีพรับจ้างเก็บชาและรับจ้างในภาคการเกษตร ให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งการรับจ้างเก็บชา นั้นได้ค่าแรงกิโลกรัมละ 2.50 บาท โดยช่วงเวลานั้นดาระอั้ง บ้านปางแดงในได้อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแม่จรใน (ช่วงปีพ.ศ. 2524) ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่บ้าน ปางแดงในจนถึงปัจจุบัน

การย้ายมาอยู่ในพื้นที่บ้านปางแดงในทำให้คาระอั้งกลุ่มนี้มีพื้นที่ทำกินที่สามารถทำการเกษตรได้ ส่งผลให้เกิดการปลูกพืชชนิดต่างๆ เพื่อบริโภคและขาย โดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตหรือนำไปขายเองในตลาดพื้นที่ใกล้เคียง การปลูกพืชเพื่อการบริโภคเป็นหลักได้แก่ ข้าวไร่ ส่วนพืชที่ปลูกเพื่อขาย ได้แก่ ข้าวโพดและถั่วต่างๆ นอกจากนั้น ชาวคาระอั้งยังมีการเก็บของป่า เช่น น้ำผึ้ง และการล่าสัตว์ เช่น ไก่ป่า และหมูป่า เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนด้วย (ตาราง 5.3)

ตาราง 5.3 การประกอบอาชีพ และการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านปางแดงใน

หมู่บ้าน	ช่วงเวลา (ปี)	การประกอบอาชีพ	การใช้ที่ดิน
ปางแดงใน	พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2534	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น เก็บใบชาและปลูกข้าวโพด - เก็บของป่า เช่น น้ำผึ้ง การล่าสัตว์ เช่น หมูป่าและไก่ป่า - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นำเที่ยว และขายสินค้าหัตถกรรมแก่นักท่องเที่ยว	- ทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพื้นที่ 3-4 ปี
	พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2542	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพดและเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นำเที่ยว และขายสินค้าหัตถกรรมแก่นักท่องเที่ยว	- การทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพื้นที่ 1-3 ปีเท่านั้น - เริ่มปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำปุ๋ยคอกเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต
	พ.ศ. 2543 - พ.ศ. 2553	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพดเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นำเที่ยว และขายสินค้าหัตถกรรมแก่นักท่องเที่ยว - เลี้ยงสัตว์ เช่น ปลาตก กบ และหมูหลุม	- การทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพื้นที่ 1 ปี - ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ย และสารเคมีควบคู่กับปุ๋ยคอก

การตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในพื้นที่ปัจจุบัน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 11 ครัวเรือนและมีพื้นที่ทำกินประมาณ 10 ไร่ การประกอบอาชีพในตอนนั้นเป็นการทำการเกษตรที่เป็นการผลิตแบบไร่หมุนเวียน โดยมีรอบของการหมุนเวียนพื้นที่ 3-4 ปี แต่ในปัจจุบันด้วยการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและข้อกฎหมาย ชาวบ้านจึงไม่มีการผลิตแบบไร่หมุนเวียนอีกต่อไป แต่จะเป็นการปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่เดิม อย่างไรก็ตาม จากการจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาเมื่อปีพ.ศ. 2532 มีผลให้ชาวคาระอั้งบ้านปางแดงในถูกจับกุมข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ส่งผลให้วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของคาระอั้งบ้านปางแดงในเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เนื่องจากผู้ชายที่เป็นแรงงานหลักของครอบครัวถูกจับกุม อีกทั้งพื้นที่บางส่วนถูกนำไปปลูกสวนป่า

ดังนั้นแรงงานที่เหลืออยู่ซึ่งเป็นแรงงานหญิงเป็นส่วนใหญ่ การทำงานในภาคการเกษตรจึงเป็นการปลูกเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว ต่อมาภายหลังได้มีพ่อเลี้ยงที่เป็นอดีตครูในอำเภอเชียงดาว แนะนำให้ปลูกพืชเชิงพาณิชย์ ได้แก่ งาม โดยมีนายทุนคนดังกล่าวหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า พ่อเลี้ยง เป็นคนเข้ามารับซื้อผลผลิตทั้งหมด ซึ่งการนำพืชเศรษฐกิจมาแนะนำให้ชาวบ้านปลูก ทำให้ชาว ต.ระอั้งบางส่วนเริ่มให้ความสนใจเป็นการผลิตเพื่อขายเป็นหลักเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายภายใน คราวเรือน

ทั้งนี้การจับกุมชาว ต.ระอั้ง ในปีพ.ศ. 2532 ทำให้ ต.ระอั้ง เริ่มเป็นที่รู้จักของสังคมไทย มากขึ้น ทำให้มีหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นกลุ่มจากภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ ต.ระอั้ง บ้านปางแดงใน เช่นเดียวกับการช่วยเหลือบ้านแม่จร ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูง (UHDP) เข้ามาช่วยเหลือด้าน น้ำประปา โดยสนับสนุนงบประมาณในการซื้อท่อมาต่อน้ำประปาภูเขาและเรื่องการขอสัญชาติ ทำให้ ต.ระอั้ง มีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น และไม่คิดจะย้ายออกจากพื้นที่ ซึ่งการถูกจับกุมทำให้ ต.ระอั้ง บางครัวเรือนประสบกับปัญหาด้านรายได้ ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวทางเจ้าหน้าที่ ป่าไม้ได้จ้างให้ชาว ต.ระอั้ง ปลูกป่า ทำให้ ต.ระอั้ง บ้านปางแดงใน รับจ้างปลูกป่าให้กับเจ้าหน้าที่ ป่าไม้ จำนวน 320 ไร่ ในปีพ.ศ. 2532 ได้รับค่าแรงวันละ 32 บาท และมีการปลูกป่าเพิ่มอีกจำนวน 200 ไร่ ในปีพ.ศ. 2533 และในปีพ.ศ. 2534 จำนวน 100 ไร่

ด้านการใช้ที่ดินในช่วงนี้เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการทำไร่เป็นหลัก ทั้งการปลูกข้าวไร่ งาม ข้าวโพด และถั่วต่างๆ โดยมีการปล่อยที่ดินให้ว่างเปล่า 3-4 ปีแล้วจึงกลับมาทำกินใหม่ เพื่อให้พื้นที่ มีการฟื้นตัว ผลผลิตที่ได้ก็จะสูง ซึ่งเครื่องมือที่ชาวบ้านใช้เพื่อปลูกพืชต่างๆ เป็นเครื่องมือทั่วไป เช่น จอบ เสียม เป็นต้น โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการปลูกพืช ส่วนการเก็บผลผลิตนั้นจะใช้ แรงงานคนเป็นหลัก อาศัยการเอาแรงระหว่างกัน

ประเภทของการใช้ที่ดินในช่วงเวลานี้แบ่งออกเป็นพื้นที่ชุมชน 18.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.58 โดยมีพื้นที่สำหรับการเกษตรที่ใช้เพาะปลูกข้าวไร่ งาม ข้าวโพดและถั่วต่างๆ จำนวน 231.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.17 และพื้นที่ป่าจำนวน 2,975 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.25 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยการ เพาะปลูกช่วงนี้จะเป็นการทำไร่หมุนเวียนที่เว้นช่วงการพักฟื้นตัวของที่ดินเป็นเวลา 3-4 ปี แล้วแต่ สภาพพื้นที่นั้นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้พื้นที่ทำการเพาะปลูกลด ช่วงเวลาของการทิ้งร้างลงเหลือเพียง 1-3 ปีเท่านั้น

5.2.2 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542

จากการถูกจับกุมในปีพ.ศ. 2532 ต.ระอั้ง ได้ฟื้นโตขึ้นมาในปีพ.ศ. 2535 ทำให้การ ปลูกพืชเชิงพาณิชย์มีความเข้มข้นมากขึ้น พืชที่ได้รับการปลูกได้แก่ ข้าวโพดและถั่วต่างๆ ชาวบ้าน บางครัวเรือนหันมาให้ความสนใจปลูกพืชเชิงพาณิชย์มาก โดยการลดพื้นที่ปลูกข้าวไร่ลงและปลูก

ข้าวโพดแทน ส่วนพื้นที่การปลูกยางถูกลดจำนวนลงจนกระทั่งเลิกปลูกไปในที่สุดในปีเดียวกันกับที่
 ธาระอั้งพัน โทษ ทั้งนี้พืชเศรษฐกิจเหล่านี้ยังมีพ่อเลี้ยงคนเดิมมารับซื้อผลผลิตทั้งหมด การผลิต
 ในช่วงนี้ถือได้ว่าเป็นการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก ในขณะที่ชาวบ้านบางกลุ่มที่อพยพเข้ามาอยู่ที่หลัง
 และมีพื้นที่ทำกินน้อยกว่าครอบครัวที่เข้ามาอาศัยอยู่ก่อน จึงต้องพยายามดิ้นรนออกไปรับจ้างนอก
 พื้นที่ แม้ว่าการจ้างงานจะมีเฉพาะในช่วงฤดูกาลผลิตเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชเพื่อบริโภคหรือเพื่อยังชีพสู่การผลิตเพื่อการค้า ทำให้
 ชาวบ้านมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพิ่มผลผลิต จากเดิมที่เป็นแรงงานในครัวเรือนเท่านั้น
 และไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ เพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืชเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การใช้แรงงานใน
 ครัวเรือนและการจ้างแรงงานทั้งในและนอกหมู่บ้านในกรณีผู้ที่มีที่ดินทำกินมาก สารเคมี เช่น ปุ๋ย
 และยาปราบศัตรูพืช ถูกนำมาใช้ช่วยในการเพิ่มผลผลิต มีการลดพื้นที่สำหรับปลูกข้าวไร่ไว้บริโภค
 ในครัวเรือนเปลี่ยนเป็นการปลูกข้าวโพดและถั่วต่างๆ นอกจากนั้นในกรณีของครัวเรือนที่มีที่ดินทำ
 กินน้อย นอกจากจะปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่วต่างๆ ยังมีการออกไปรับจ้างในภาคการเกษตร
 เพิ่มเติมด้วย เช่น การปลูกข้าวโพด การปลูกถั่ว การเก็บข้าวโพด การเก็บถั่วและการปลูกพริก

การใช้ที่ดินในช่วงเวลานี้แบ่งออกเป็นพื้นที่ชุมชน 18.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.58 โดยมี
 พื้นที่สำหรับการเกษตรที่ใช้เพาะปลูกข้าวไร่ ไร่ นา ข้าวโพดและถั่วต่างๆ จำนวน 231.50 ไร่ คิดเป็น
 ร้อยละ 7.18 และพื้นที่ป่าจำนวน 2,974.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.24 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตาราง 5.4
 และรูป 5.4) โดยการเพาะปลูกช่วงนี้จะเป็นการทำไร่หมุนเวียนที่เว้นช่วงการพักฟื้นตัวของที่ดินเป็น
 เวลา 3-4 ปี แล้วแต่สภาพพื้นที่นั้นๆ อย่างไรก็ตามเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้พื้นที่ทำ
 การเพาะปลูกลดช่วงเวลาของการทิ้งร้างลงเหลือเพียง 1-3 ปีเท่านั้น และเริ่มปลูกพืชหมุนเวียนที่มี
 การใช้ที่ดินทุกปี โดยมีการนำปุ๋ยคอกเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต

การจับกุมชายชาวธาระอั้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างมาก
 เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในช่วงนั้นเป็นผู้หญิง ดังนั้นการทำไร่อาจจะไม่เข้มเท่ากับ
 แรงงานชายแต่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเข้ามาช่วยเสริมในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งการผลิตสินค้าด้าน
 สิ่งทอขายหรือการเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวพัก ทั้งนี้โปรแกรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจะผ่าน
 หมู่บ้านเข้าไปเที่ยวชมวัฒนธรรมและพักค้างคืนที่หมู่บ้านปางแดงในและผาตาย โดยในช่วง
 กลางคืนหากพักในหมู่บ้านจะมีการแสดงรอบกองไฟให้กับนักท่องเที่ยวได้ชมและร่วมกิจกรรม

การท่องเที่ยวของบ้านปางแดงในเป็นกิจกรรมที่ชุมชนช่วยกันจัดขึ้น โดยเริ่มจากการนำ
 เที่ยวรอบหมู่บ้านตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นการเดินเที่ยวตามเส้นทางเดินป่าที่จัดเตรียมไว้
 รอบหมู่บ้าน นอกจากนั้น ยังมีการฝึกให้ลองทำงานในด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การย้อมผ้า

จากสี่ธรรมชาติ เป็นต้น โดยกิจกรรมที่ชาวคาระอั้งใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลากลางคืน ซึ่งจะมีกิจกรรมรอบกองไฟ มีการเล่นดนตรีพื้นเมืองและฟ้อนรำ (รูป 5.3)

ตาราง 5.4 การเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านปางแดงใน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ช่วงที่ 1 (ปีพ.ศ. 2526)		ช่วงที่ 2 (ปีพ.ศ. 2539)		ช่วงที่ 3 (ปีพ.ศ. 2550)	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
บ้านปางแดงใน	18.75	0.58	18.75	0.58	18.75	0.58
พื้นที่เกษตร	231.25	7.17	231.50	7.18	-	-
ป่าสมบูรณ์	2,975.00	92.25	2,974.75	92.24	2,975.00	92.25
ไม้ผลผสม	-	-	-	-	50.00	1.55
พืชไร่ผสม	-	-	-	-	543.75	16.86
พืชไร่ผสม (ไร่หมุนเวียน)	-	-	-	-	25.00	0.78
ไร่ร้าง	-	-	-	-	6.25	0.19
รวม	3,225.00	100.00	3,225.00	100.00	3,225.00	100.00

รูป 5.3 กิจกรรมการแสดงรอบกองไฟ

5.2.3 ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

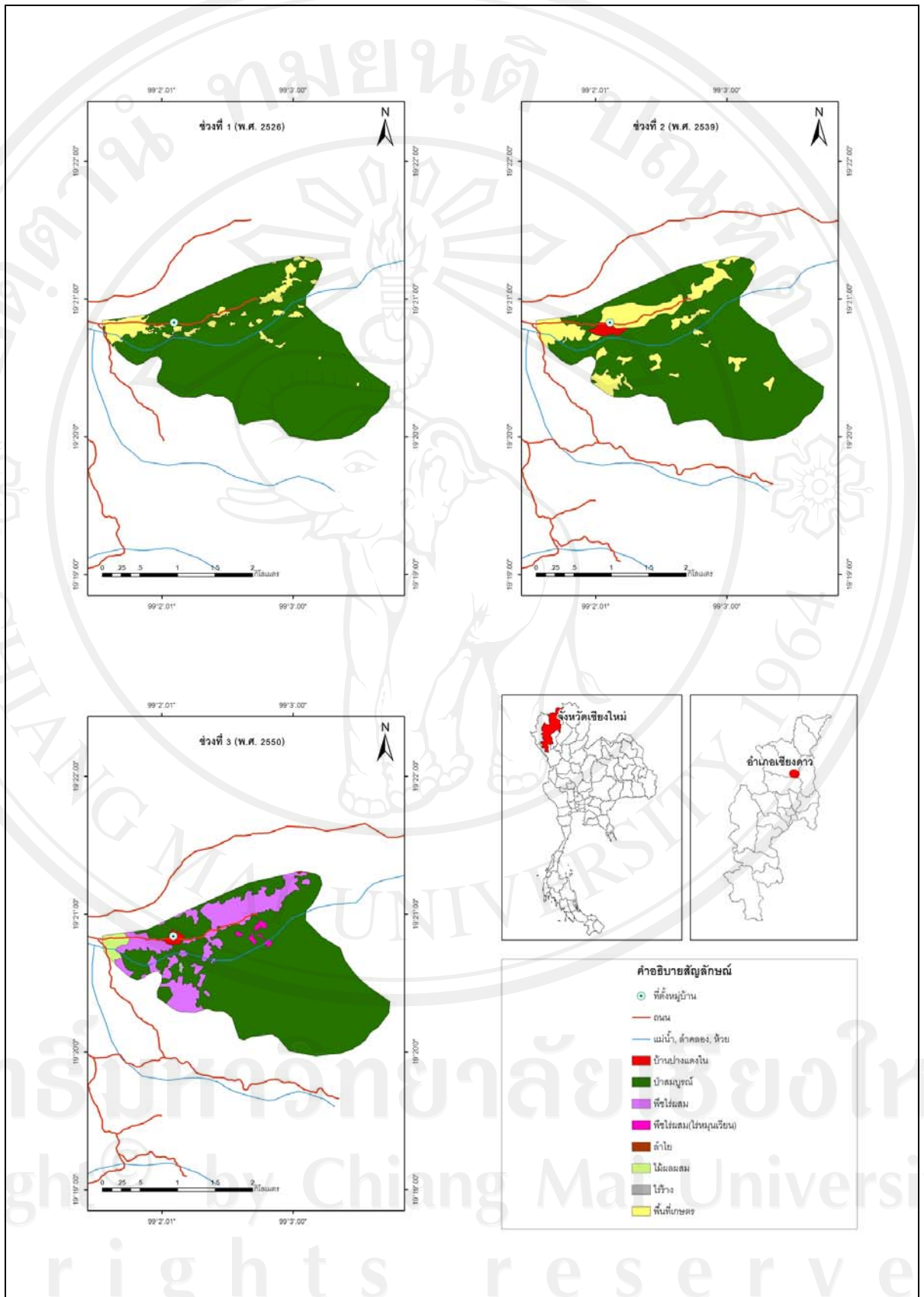
การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านปางแดงในช่วงเวลานี้มีความเข้มกว่า 2 ช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น จากเดิมการใช้ที่ดินช่วงแรกมีเพียงพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตร รวมถึงพื้นที่ป่าจำนวนทั้งสิ้น 3,225 ไร่ ต่อมาในช่วงเวลาปัจจุบันในพื้นที่เท่าเดิม แต่มีประเภทของการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น โดยแบ่งออกเป็นที่อยู่อาศัย 18.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.58 ของพื้นที่ทั้งหมด การประกอบอาชีพด้านการเกษตรมีการปลูกพืชไร่ผสมที่มีการปลูกแบบพืชหมุนเวียน ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ

จำนวน 543.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.86 นอกจากนั้น ยังมีการปลูกพืชแบบเดิมเมื่อครั้งมาอยู่ในพื้นที่ช่วงแรก คือ การปลูกพืชแบบไร่หมุนเวียนบางส่วน 25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.78 โดยทั้งระยะการฟื้นตัวเพียง 1 ปี ส่งผลให้ชาวดาระอั้งมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีต่างๆ เข้ามาเพิ่มผลผลิตร่วมกับปุ๋ยคอก ซึ่งในหมู่บ้านจะมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกรและไก่ เพราะฉะนั้นจึงมีการนำมูลสัตว์เหล่านี้มาช่วยเพิ่มผลผลิต

ในปีพ.ศ. 2549 มีการเข้ามาของเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (นายอดิเรก อินตะพองคำ) ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวดาระอั้งบ้านปางแดงในเปลี่ยนแปลงไป ชาวดาระอั้งมีการเรียนรู้การเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงปลาคูก การเลี้ยงกบและการเพาะกล้าไม้ป่าหรือไม้ที่เป็นสมุนไพรเพื่อขยายพันธุ์ต่อไป ซึ่งทางสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้ทำแปลงสาธิตการเกษตรผสมผสานไว้ท้ายหมู่บ้าน (รูป 5.5) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน

การเข้ามาส่งเสริมของเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวดาระอั้ง จากเดิมที่เป็นการเก็บหาของป่าและล่าสัตว์ เปลี่ยนเป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน เช่น สุกร ปลาคูกและกบ หากสัตว์ที่เลี้ยงมีปริมาณที่มากก็จะนำไปขายหรือแจกจ่ายให้แก่ญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นรายได้เสริมอีกช่องทางหนึ่งของดาระอั้งบ้านปางแดงในที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้น แปลงสาธิตการเกษตรผสมผสานยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกสถานที่หนึ่งของบ้านปางแดงใน โดยจะมีโฮมสเตย์ให้พักในพื้นที่แปลงสาธิตด้วย และในปีพ.ศ. 2552 ชาวดาระอั้งได้รับพืชชนิดใหม่เข้ามาปลูกเพื่อเพิ่มรายได้ จากการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเช่นกัน ได้แก่ เสาวรส โดยก่อนหน้าที่จะปลูกเสาวรสดาระอั้งบ้านปางแดงในได้ปลูกไม้ผลไว้สำหรับขาย ได้แก่ ลำไยและมะม่วง นอกจากนั้น ในพื้นที่ของการปลูกไม้ผลมีการปลูกกล้วยบ้างเล็กน้อย ซึ่งจำนวนพื้นที่ของการปลูกไม้ผลคิดเป็นจำนวน 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.55 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่ป่าและไร่ร้าง

นอกจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน ชาวดาระอั้งได้นำเรื่องการท่องเที่ยวเข้ามาช่วยสร้างรายได้เสริม ทั้งการเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวพักที่เรียกว่า โฮมสเตย์ (รูป 5.6) ซึ่งบ้านปางแดงในมีโฮมสเตย์ทั้งหมด 6 หลังคาเรือน โดยคิดอัตราค่าที่พักรวมค่าอาหารเช้าคนละ 50 บาทต่อวัน รวมทั้งการจัดกิจกรรมรอบกองไฟให้นักท่องเที่ยวชมเป็นกรณีพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ชอบกิจกรรมรอบกองไฟ แต่สำหรับนักท่องเที่ยวคนไทยส่วนใหญ่ไปนอนพักผ่อนและร่วมกิจกรรมเดินป่าตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ทางชาวดาระอั้งได้ทำเป็นเส้นทางศึกษาไว้ นอกจากนั้นรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาจากการขายสินค้าหัตถกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะผ้าทอต่างๆ ที่หญิงชาวดาระอั้งทอขึ้นเอง มีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มแม่บ้าน

รูป 5.4 การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านปางแดงใน

เพื่อผลิตสินค้าผ้าทอเหล่านี้เพื่อขายด้วย ซึ่งรายได้ของกลุ่มแม่บ้านที่ผลิตผ้าทอถือเป็นรายได้ที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากการขายสินค้าต่างๆ เหล่านี้ กลุ่มแม่บ้านไม่ได้ทอไว้เพื่อขายแต่ในหมู่บ้านเมื่อมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมี การออกแสดงตามงานต่างๆ เช่น งานชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย งานแสดงสินค้าที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร เป็นต้น

การเลี้ยงกบ

การเลี้ยงหมูหลุม

การเลี้ยงปลาดุก

การเพาะกล้าไม้ป่าหรือพืชสมุนไพร

รูป 5.5 แปลงสาธิตการเกษตรผสมผสานบ้านปางแดงใน

รูป 5.6 บ้านพักแบบโฮมสเตย์บ้านปางแดงใน

ปัญหาในการดำรงชีวิตของชาวคาระอั้งบ้านปางแดงใน ได้แก่ พื้นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมเส้นหลัก ทำให้มีปัจจัยจากภายนอก เช่น นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างๆ เข้ามาในพื้นที่จำนวนมากเกินไป ทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อชาวคาระอั้ง ซึ่งผลดีของการเข้ามาของปัจจัยภายนอกดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดรายได้ต่อชาวคาระอั้งบ้านปางแดงใน อีกทั้งยังทำให้เกิดการพัฒนาในด้านสาธารณูปโภคและการช่วยเหลือในด้านสุขภาพเมื่อเทียบกับคาระอั้งหมู่บ้านอื่นในพื้นที่ศึกษา แต่การเข้ามาของปัจจัยภายนอกได้ส่งผลเสียต่อชาวคาระอั้งเช่นกัน เพราะการรับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกทำให้การแต่งกายของชาวคาระอั้งเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะหญิงวัยรุ่นชาวคาระอั้งที่มีการแต่งกายแบบคนพื้นราบมากขึ้นแทนการแต่งกายในชุดประจำชาติพันธุ์ของตน เพราะฉะนั้นการเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ จึงถือเป็นดาบสองคมที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียควบคู่กันไป

อย่างไรก็ตาม การรับความช่วยเหลือจากปัจจัยภายนอก ถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ทำให้ชาวคาระอั้งได้รับการยอมรับจากสังคมไทยมากขึ้น เช่น การปลูกพืชเชิงพาณิชย์ตามคำแนะนำของพ่อเลี้ยงในอำเภอเชียงดาว การปลูกพืชแบบผสมผสานตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง การปลูกป่า การทำแนวกันชนอุทยานแห่งชาติศรีลานนา และการนับถือศาสนาพุทธ เป็นการแสดงตัวตนให้ได้รับการยอมรับในทางสังคมหรือการยอมรับจากคนในพื้นที่ เช่น การซื้อที่ดินในการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันกับเจ้าของเดิมที่แผ้วถางพื้นที่ไว้ เป็นต้น เนื่องจากมีแนวโน้มว่า ชาวคาระอั้งบ้านปางแดงในส่วนใหญ่ไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่

5.3 บ้านห้วยปง

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวคาระอั้งบ้านห้วยปง แบ่งช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542 และช่วงสุดท้าย ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

5.3.1 ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534

บ้านห้วยปงในช่วงเวลานี้มีชาวลานูเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อนเป็นกลุ่มแรก ก่อนที่ชาวคาระอั้งจะเข้ามาอยู่ภายหลัง ช่วงที่ชาวลานูเข้ามาอยู่ในพื้นที่ได้มีการแผ้วถางพื้นที่เพื่อทำการเกษตร มีการปลูกพืชหลายชนิดรวมถึงฝิ่น เพราะพื้นที่อยู่ในป่าลึกยากแก่การเข้าถึง ทำให้มีการปลูกฝิ่นเพื่อสร้างรายได้ ต่อมาเมื่อมีการปราบปรามอย่างจริงจังจากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐทำให้การปลูกฝิ่นลดลงจนหมดไปในที่สุด ดังนั้นเมื่อชาวคาระอั้งเข้ามาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวจึงมีเพียงการทำการเกษตร นอกจากนั้น อาชีพรับจ้างก็ถือเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวคาระอั้งอย่างมากเช่นกัน เพราะการ

ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในขณะที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอาศัยอยู่ก่อนทำให้พื้นที่ทำกินมีน้อยและเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลจากชุมชน

การเข้ามาอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาวในปีพ.ศ. 2530 คาระอั้งบ้านห้วยปงเข้ามารับจ้างเป็นอาชีพหลัก โดยเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านแม่จรก่อนที่จะแยกออกมาตั้งหมู่บ้านห้วยปง ซึ่งการย้ายถิ่นออกจากบ้านแม่จรนั้น คาระอั้งบ้านห้วยปงแบ่งการย้ายถิ่นออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่บ้านห้วยปงและกลุ่มที่ย้ายมาพักอยู่กับคาระอั้งบ้านปางแดงใน แต่ปัญหาจากการจับจองพื้นที่ทำกินของบ้านปางแดงในทำให้คาระอั้งบ้านห้วยปงไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง จึงเกิดการย้ายถิ่นกลับเข้ามาอีกครั้งมาอยู่กับคาระอั้งบ้านห้วยปงกลุ่มแรก รวมทั้งสิ้นในช่วงปีพ.ศ. 2530 มีคาระอั้งอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยปงจำนวน 12 ครัวเรือน ซึ่งการย้ายมาอยู่ในพื้นที่บ้านห้วยปงทำให้คาระอั้งสามารถแผ้วถางพื้นที่จนกระทั่งมีที่ทำกินของตนเอง ทำการปลูกพืชไร่เป็นหลัก โดยพื้นที่ทำกินของคาระอั้งบ้านห้วยปง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ห่างไกลจากชุมชน เนื่องจากชาวลานูได้เข้ามาจับจองพื้นที่ใกล้กับพื้นที่ชุมชน

นอกจากรายได้จากการเพาะปลูก คาระอั้งบ้านห้วยปงยังมีรายได้จากการรับจ้าง เช่น การปลูกข้าวโพด การเก็บข้าวโพด การปลูกพริก การปลูกถั่ว และการเก็บถั่ว ซึ่งการรับจ้างของคาระอั้งบ้านห้วยปงส่วนใหญ่รับจ้างให้กับคนเมือง (คนพื้นราบ) บ้านแม่ฮ้อใน ตำบลแม่นะ ค่าแรงที่ได้รับในช่วงเวลาดังกล่าว คือ วันละ 120 บาททั้งแรงงานชายและหญิง ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวยังไม่มี เนื่องจากพื้นที่อยู่ไกลและการเดินทางยากลำบาก ทำให้การท่องเที่ยวยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเมื่อเทียบกับคาระอั้งบ้านแม่จรกับบ้านปางแดงใน อย่างไรก็ตามรายได้ส่วนหนึ่งของคาระอั้งบ้านห้วยปง คือ การเก็บของป่า เช่น น้ำผึ้ง ไข่มดแดงและเห็ด และล่าสัตว์ เช่น หมูป่าและไก่ป่า (ตาราง 5.5) โดยการเก็บของป่าและล่าสัตว์มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและการนำไปขาย ซึ่งการเก็บของป่าและล่าสัตว์ของคาระอั้งบ้านห้วยปงมีความเข้มงวดกว่าคาระอั้งบ้านอื่นในพื้นที่อำเภอเชียงดาว เนื่องจากพื้นที่ทำกินอยู่ห่างไกลจากชุมชนและเป็นพื้นที่ป่าเป็นหลัก ทำให้สามารถหาของป่าได้ง่ายกว่าคาระอั้งหมู่บ้านอื่น

การใช้ที่ดินของชาวนาคาระอั้งและลานูบ้านห้วยปงเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรสำหรับการปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่วต่างๆ จำนวน 162.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.34 โดยมีพื้นที่อยู่อาศัยทั้งหมดบ้านจำนวน 93.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.35 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งพื้นที่หมู่บ้านจะแบ่งออกเป็นสองห่อมบ้านอย่างชัดเจน คือ ห่อมบ้านของชาวลานูและห่อมบ้านของชาวนาคาระอั้งมีไร่ข้าวโพดคั้นระหว่างกลางพื้นที่ โดยการเพาะปลูกช่วงนี้จะเป็นการทำไร่หมุนเวียนที่เว้นช่วงการพักฟื้นตัวของที่ดินเป็นเวลา 3-4 ปี

สำหรับหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูง (UHDP) เข้ามาช่วยเหลือด้านน้ำประปา โดยสนับสนุนงบประมาณในการซื้อท่อมาต่อน้ำประปาภูเขาและเรื่องการขอสัญชาติเช่นเดียวกับคาระอั้งบ้านแม่จรและบ้านปางแดงใน นอกจากนี้ ยังมีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทะเข้ามาช่วยเหลือด้านไฟฟ้า โดยการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ให้บางส่วน ส่วนโครงสร้างการปกครองหลักในหมู่บ้านห้วยปง มีชาวลาหู่เป็นผู้นำและมีคาระอั้งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ดังนั้นชาวคาระอั้งจึงไม่คิดที่จะย้ายถิ่นออกจากพื้นที่ ประกอบกับในช่วงเวลาการถูกจับกุมครั้งที่ 1 (ปีพ.ศ. 2532) คาระอั้งบ้านห้วยปงเป็นกลุ่มเดียวที่ไม่ถูกจับ

ตาราง 5.5 การประกอบอาชีพ และการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านห้วยปง

หมู่บ้าน	ช่วงเวลา (ปี)	การประกอบอาชีพ	การใช้ที่ดิน
ห้วยปง	พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2534	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น เก็บใบชาและปลูกข้าวโพด - เก็บของป่า เช่น น้ำผึ้ง และล่าสัตว์ เช่น หมูป่าและไก่ป่า	- ทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพักพื้น 3-4 ปี
	พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2542	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพดและเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นำเที่ยวและรับจ้างเลี้ยงช้าง - เก็บของป่า เช่น ฝั่ก หวานป่าและเห็ด และล่าสัตว์ เช่น หมูป่าและไก่ป่า	- ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำปุ๋ยคอกเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต
	พ.ศ. 2543 - พ.ศ. 2553	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพดและเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และนำเที่ยว	- การทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพื้นตัว 1 ปี - ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ยและสารเคมีควบคู่กับปุ๋ยคอก

5.3.2 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542

ช่วงเวลานี้ชาวคาระอั้งยังทำการเพาะปลูกต่อเนื่องมาจากช่วงเวลาแรก แต่พื้นที่มีการขยายมากขึ้น เนื่องจากบ้านห้วยปงเป็นหมู่บ้านที่ล้อมรอบด้วยพื้นที่ป่าจำนวนมาก ทำให้การแผ้วถางพื้นที่เพื่อทำการเพาะปลูกมีมากขึ้น เพราะไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปตรวจสอบอย่างจริงจัง ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดการใช้แผ้วถางพื้นที่ใหม่ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน ซึ่งการอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าที่การเข้าถึงลำบาก ทำให้การตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้

เป็นไปยากลำบาก อีกทั้งพื้นที่เคยเป็นพื้นที่ที่เปิดการสัมปทานป่าไม้ทำให้ชาวคาระอั้งเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่และตั้งถิ่นฐานจนถึงปัจจุบัน

แม้ว่าพื้นที่การเกษตรของบ้านห้วยปงจะมีมากกว่าพื้นที่อื่น แต่สำหรับชาวคาระอั้งที่มาอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยปง ส่วนใหญ่เป็นคาระอั้งที่ยากจนและเป็นกลุ่มที่เข้ามาหลังชาวลานูเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำให้พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นของชาวลานู ส่วนพื้นที่การเกษตรของชาวคาระอั้งเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร ทำให้ชาวคาระอั้งประกอบอาชีพรับจ้างในภาคการเกษตรเป็นหลักร่วมกับการทำเกษตร ส่วนค่าแรงการรับจ้างในภาคการเกษตรส่วนใหญ่ในช่วงเวลานี้ได้วันละ 150 บาทสำหรับแรงงานผู้ชาย ในขณะที่แรงงานหญิงได้วันละ 120 บาท ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงเวลาดังกล่าวนี้เริ่มมีเข้ามาเล็กน้อย จากการเปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์จำนวน 2 หลังและการรับจ้างเลี้ยงช้างให้แก่บริษัทท่องเที่ยวได้ค่าแรงวันละ 200 บาท ส่วนการใช้ที่ดินของชาวคาระอั้งและลานูบ้านห้วยปงเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรสำหรับการปลูกข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ จำนวน 171.85 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.47 โดยมีพื้นที่อยู่อาศัยทั้งหมดหมู่บ้านจำนวน 92.42 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของพื้นที่ทั้งหมด และเริ่มปลูกพืชหมุนเวียนที่มีการใช้ที่ดินทุกปี โดยมีการนำปุ๋ยคอกเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต

5.3.3 ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านห้วยปงมีความเข้มกว่าช่วงเวลาแรก แบ่งออกเป็นพื้นที่หมู่บ้าน 93.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.35 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนั้น ยังมีการปลูกข้าวโพดเพียงอย่างเดียวจำนวน 6.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ซึ่งพื้นที่การปลูกข้าวโพดเพียงอย่างเดียวเป็นพื้นที่คั่นกลางระหว่างห่อมบ้านของชาวลานูและห่อมบ้านของชาวคาระอั้ง ส่วนพื้นที่อื่นมีการปลูกพืชไร่แบบไร่หมุนเวียนจำนวน 337.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.85 และมีการปลูกแบบพืชหมุนเวียนที่เป็นพืชไร่ผสม ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพด และถั่วต่างๆ จำนวน 587.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.45 โดยมีไม้ผลผสมที่ปลูกมะม่วงเป็นหลักจำนวน 1,112.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.99 นอกจากนั้นยังมีการปลูกลำไยจำนวน 75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.08 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตาราง 5.6 และรูป 5.7) ซึ่งมะม่วงและลำไยจะมีนายทุนในพื้นที่หรือพ่อค้าคนกลางมารับซื้อในหมู่บ้าน ส่วนราคารับซื้อจะแตกต่างกันไปทุกปี ขึ้นอยู่กับราคาตลาดและปริมาณการผลิตในแต่ละปี

การปลูกพืชไร่แบบการทำไร่หมุนเวียนของคาระอั้งบ้านห้วยปงในช่วงเวลานี้ มีการเพาะปลูกที่ทิ้งช่วงการฟื้นตัวเพียง 1 ปี ซึ่งแตกต่างจากช่วงเวลาแรก ที่จะทิ้งช่วง 3-4 ปี เนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่เพาะปลูกมีจำกัด ไม่สามารถขยายพื้นที่เพาะได้ ทำให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่เดิมทุกปีมากขึ้น เพราะต้องการสร้างรายได้ให้สูงขึ้น โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ยและสารเคมีควบคู่กับปุ๋ยคอกเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต

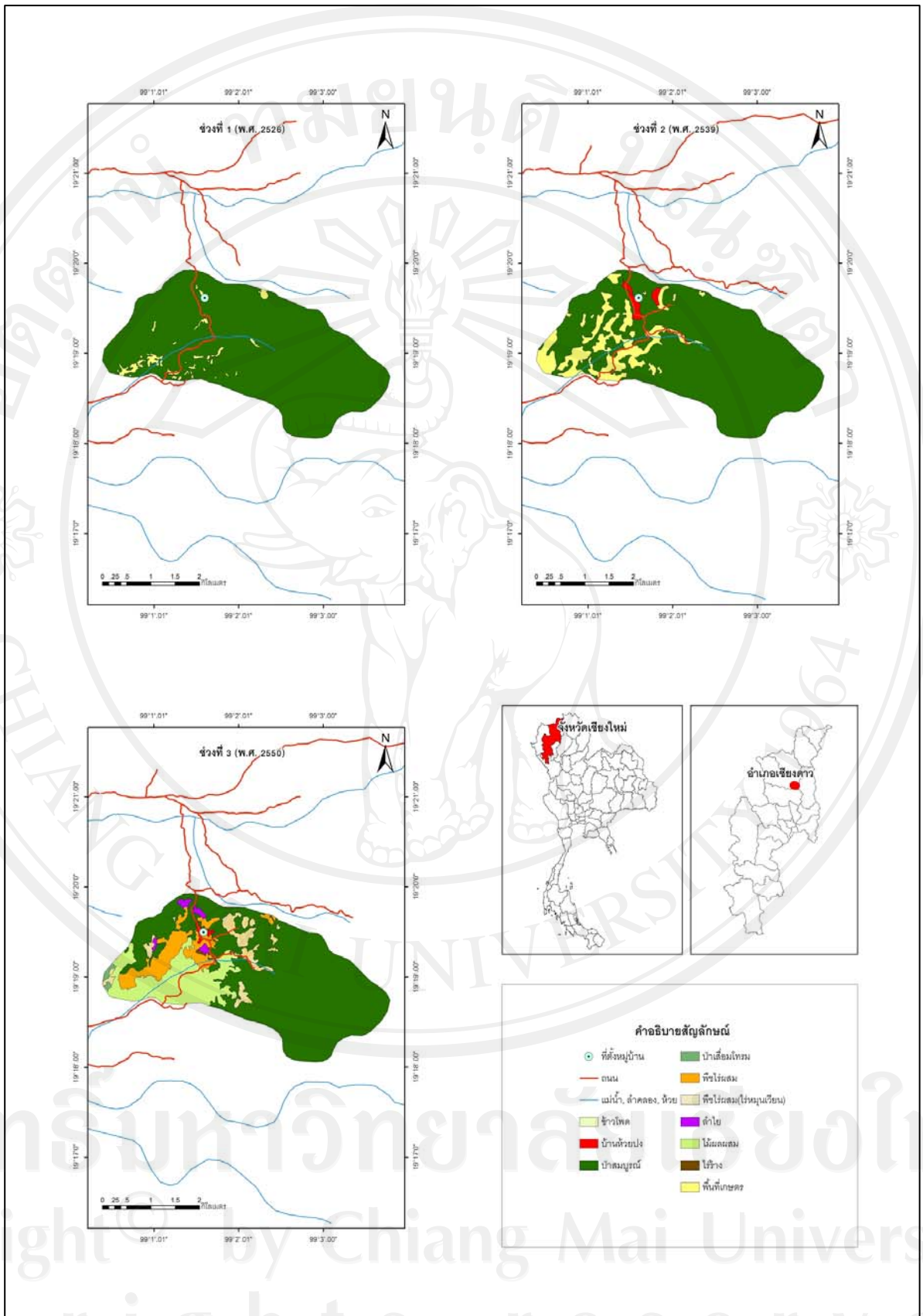
ตาราง 5.6 การเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านห้วยปง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ช่วงที่ 1 (ปีพ.ศ. 2526)		ช่วงที่ 2 (ปีพ.ศ. 2539)		ช่วงที่ 3 (ปีพ.ศ. 2550)	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
บ้านห้วยปง	93.75	1.35	92.42	1.33	93.75	1.35
พื้นที่เกษตร	162.50	2.34	171.85	2.47	-	-
ป่าสมบูรณ์	6,693.75	96.31	6,691.98	96.20	4,768.75	68.55
ข้าวโพด	-	-	-	-	6.25	0.09
ลำไย	-	-	-	-	75.00	1.08
พืชไร่ผสม	-	-	-	-	587.50	8.45
พืชไร่ผสม (ไร่หมุนเวียน)	-	-	-	-	337.50	4.85
ไม้ผลผสม	-	-	-	-	1,112.50	15.99
ไร่ร้าง	-	-	-	-	6.25	0.09
ป่าเสื่อมโทรม	-	-	-	-	31.25	0.45
รวม	6,950.00	100.00	6,956.25	100.00	6,956.25	100.00

ในส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยว คาระอั้งบ้านห้วยปงมีบ้านพักแบบโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวพักจำนวน 2 หลัง ราคาที่พัก 20 บาทต่อคนต่อคืน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องทำอาหารทานเอง แต่คาระอั้งจะได้เงินจากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรีเป็นหลัก ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งนี้ในส่วนของการรับจ้างเลี้ยงช้างให้แก่บริษัทท่องเที่ยวปัจจุบัน ไม่มีคนที่รับจ้างเลี้ยงช้างแล้ว เพราะถูกมองว่าทำลายป่า

สำหรับหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในช่วงนี้ ได้แก่ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเข้ามาสนับสนุนเรื่องการปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลาและการเลี้ยงหมูหลุม ซึ่งการเข้ามาส่งเสริมจากหน่วยงานดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้การเก็บของป่าและล่าสัตว์ลดลงด้วย

ด้านปัญหาในการดำรงชีวิตของคาระอั้งบ้านห้วยปง ได้แก่ การอยู่อาศัยร่วมกันของ 2 ชาติพันธุ์ ได้แก่ คาระอั้งและลาหู่ โดยที่จำนวนประชากรของชาวลาหู่มีมากกว่า (คาระอั้ง 37 ครัวเรือน และลาหู่ 56 ครัวเรือน) ทำให้ชาวคาระอั้งต้องยอมรับกฎระเบียบหมู่บ้านตามคนกลุ่มใหญ่ แต่การยอมรับในกฎระเบียบหมู่บ้านดังกล่าว ถือเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้คาระอั้งสามารถเข้าถึงทรัพยากรและได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่ ในอนาคตคาดว่า ชาวคาระอั้งบ้านห้วยปงส่วนใหญ่คงจะไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่ แต่อาจจะมีการออกมารับจ้างของแรงงานนอกพื้นที่อำเภอเชียงดาวมากขึ้น

รูป 5.7 การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านห้วยปง

5.4 บ้านปางแดงนอก

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวคาระอั้งบ้านปางแดงนอก แบ่งช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542 และช่วงสุดท้าย ได้แก่ ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

5.4.1 ช่วงปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534

ช่วงเวลานี้อาชีพหลักของชาวบ้านคือรับจ้างในภาคเกษตร เช่น รับจ้างปลูกข้าวโพด เก็บข้าวโพด ปลูกถั่ว และเก็บถั่ว โดยมีอัตราการจ้างงานให้กับแรงงานที่เป็นหญิงวันละ 100 บาท ส่วนแรงงานชายวันละ 120 บาท บางคนเช่าที่ของคนเมืองทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปีละ 500 บาท เป็นการเช่าปีต่อปี การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของชาวคาระอั้งไม่แตกต่างจากที่อื่น กล่าวคือเป็นการปลูกในลักษณะเกษตรพันธะสัญญา (contract farming) เริ่มต้นจากไปขอเมล็ดพันธุ์ (ถุงละ 12 กิโลกรัม 550 บาท) ปุ๋ย ยามาแมลง และสารเคมีอื่นๆ ที่พ่อเลี้ยงในเชิงควานนำมาปลูกก่อน เมื่อเก็บเกี่ยวก็นำมาขายให้กับพ่อเลี้ยงคนนั้น เมื่อได้เงินก็จะหักหนี้ให้พ่อเลี้ยงทันที บางคนหลังจากหักแล้วเหลือเงินเพียง 3,000 - 5,000 บาทเท่านั้น

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในช่วงนี้มีน้อยมากหรือแทบจะไม่สามารถคิดออกมาเป็นร้อยละได้ เนื่องจากช่วงนี้ชาวคาระอั้งอาศัยอยู่ในพื้นที่เพียง 3 งาน การรับจ้างและรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวเท่านั้นที่สร้างรายได้ให้กับชาวคาระอั้ง โดยพื้นที่การเกษตรบางส่วนเกิดจากการเช่าพื้นที่และทำในรูปแบบของเกษตรพันธะสัญญาดังกล่าวข้างต้น คิดเป็นจำนวนพื้นที่ได้ 9.76 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.61 ซึ่งคาระอั้งที่ทำการเพาะปลูกข้าวโพดจะเป็นคาระอั้งที่มีฐานะค่อนข้างดี มีเงินทุนสำหรับลงทุนบางส่วน แต่สำหรับคาระอั้งบ้านปางแดงนอกส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างในภาคการเกษตรให้กับคนในพื้นที่ใกล้เคียง

5.4.2 ช่วงปีพ.ศ. 2535 - ปีพ.ศ. 2542

จากการถูกจับกุมข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าและการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ การจับกุมในปีพ.ศ. 2532 และปีพ.ศ. 2541 ทำให้ชาวคาระอั้งเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและเข้ามาช่วยเหลือชาวคาระอั้งบ้านปางแดงนอกอย่างเต็มที่ ซึ่งผลดีจากการเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ทำให้คาระอั้งได้สัญชาติกันมากขึ้น ส่งผลให้คาระอั้งบ้านปางแดงนอกสามารถออกไปรับจ้างนอกพื้นที่ได้ ในขณะที่ก่อนได้สัญชาติชาวคาระอั้งไม่สามารถออกนอกพื้นที่หรือออกนอกหมู่บ้านได้ เนื่องจากกลัวที่จะถูกจับกุม แต่ปัจจุบันในช่วงของฤดูกาลผลิตในภาคการเกษตร ชาวคาระอั้งทั้งชายและหญิงจะออกไปรับจ้างคนเมืองในพื้นที่ตำบลเชิงควานและตำบลแม่่นะมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกน้อยกว่าชาวคาระอั้งหมู่บ้านอื่นๆ ในพื้นที่อำเภอเชิงควาน

การถูกจับกุมส่งผลให้ชาวบ้านอยู่อย่างหวาดระแวง ไม่กล้าออกนอกพื้นที่ แต่รวมตัวกันอยู่อย่างแออัด การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองแต่อาศัยการเช่าพื้นที่เล็กๆ น้อยๆ ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด เพื่อขายเป็นหลัก โดยมีพ่อเลี้ยงมารับซื้อถึงในหมู่บ้าน ทั้งนี้อาชีพหลักของชาวบ้านที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงนี้ คือ การรับจ้างในภาคการเกษตรเป็นหลักและมีอาชีพเสริม คือ การรับจ้างปลูกป่า และการขายสินค้าหัตถกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวในเชิงควาเติบโตขึ้นเรื่อยๆ โดยทุกวันจะมีรถพานักท่องเที่ยวผ่านหมู่บ้านเข้าไปเที่ยวชมวัฒนธรรมและพักค้างคืนที่หมู่บ้านปางแดงใน เมื่อดาระอั้งบ้านปางแดงนอกเห็นช่องทางเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวจึงเลียนแบบโดยสร้างเพิงขายของเล็กๆ หน้าบ้านขายสินค้าประเภทผ้าทอมือและสินค้าหัตถกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในช่วงนี้มีน้อยมากไม่ต่างกับช่วงเวลาแรก เนื่องจากช่วงนี้ชาวดาระอั้งอาศัยอยู่ในพื้นที่เพียง 3 งาน การเช่าที่เพื่อเพาะปลูกคิดเป็นจำนวนพื้นที่ได้ 12.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.78 ซึ่งการใช้ประโยชน์จากที่ดินในช่วงเวลานี้เป็นการปลูกพืชหมุนเวียนที่มีการใช้ที่ดินทุกปี (ตาราง 5.7)

ตาราง 5.7 การประกอบอาชีพ และการใช้ที่ดินของดาระอั้งบ้านปางแดงนอก

หมู่บ้าน	ช่วงเวลา (ปี)	การประกอบอาชีพ	การใช้ที่ดิน
ปางแดงนอก	พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2534	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น เก็บใบชา ปลูกข้าวโพด ปลูกถั่ว เก็บข้าวโพด และเก็บถั่ว	- ทำไร่หมุนเวียน เว้นช่วงพักพื้นที่ 3-4 ปี
	พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2542	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด และเก็บถั่ว - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และขายสินค้าหัตถกรรมแก่นักท่องเที่ยว	- ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี
	พ.ศ. 2543 - พ.ศ. 2553	- ทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดและถั่ว - รับจ้างในภาคการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด เก็บถั่ว เก็บพริก และเก็บกระเทียม - เปิดบ้านพักแบบโฮมสเตย์ และขายสินค้าหัตถกรรมแก่นักท่องเที่ยว	- ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ที่ดินทุกปี มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ยและสารเคมีควบคู่กับปุ๋ยคอก

5.4.3 ช่วงปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553

จากการจับกุมขบวนการรุกพื้นที่ป่าและการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวน 2 ครั้ง ทำให้ดาระอั้งคิดว่าเรื่องราวดังกล่าวจะจบสิ้นลง แต่ต่อมาในปีพ.ศ. 2547 การถูกจับกุมครั้งที่ 3 ก็เกิดขึ้น

ในข้อหาเดิมดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดการความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหา ดังกล่าวนี้อย่างถาวร ผลการประชุมทำให้เกิด โครงการบ้านมั่นคงชนบทบ้านปางแดงนอก มีพื้นที่ ประมาณ 37 ไร่ ทั้งนี้โครงการบ้านมั่นคงชนบทบ้านปางแดงนอก ทำให้คาระอั้งบ้านปางแดงนอก รู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิต คือ มีพื้นที่ตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรและมีที่ดินเป็นของตัวเอง แม้ว่าจะมี จำนวนไม่มากนัก แต่ชาวบ้านก็มีการปลูกผักไว้บริโภคภายในครัวเรือน รวมถึงการเลี้ยงสุกรและไก่

ช่วงเวลาปัจจุบันนี้ คาระอั้งบ้านปางแดงนอกอาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 37.50 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 2.33 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยพื้นที่รอบหมู่บ้านเป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตร ได้แก่ ข้าวโพด 225.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.95 พืชไร่ผสม 93.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.81 ลำไย 18.75 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 1.16 ไม้ผลผสม 393.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.42 และพื้นที่ป่าสมบูรณ์ 843.75 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 52.33 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตาราง 5.8 และรูป 5.8) ซึ่งการใช้ประโยชน์จากที่ดินในช่วงเวลานี้ เป็นการปลูกพืชหมุนเวียน ที่มีการใช้ที่ดินทุกปีและ มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ยและสารเคมีควบคู่กับปุ๋ยคอก ทั้งนี้พื้นที่รอบหมู่บ้าน เป็นพื้นที่การเกษตรของคนเมืองที่ชาว คาระอั้งทำการเช่าพื้นที่เพื่อปลูกพืช เช่น ข้าวโพดและพืชไร่ผสม โดยมีอัตราค่าเช่าพื้นที่ปีละ 500 บาท นอกจากการเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ชาวคาระอั้งยังประกอบอาชีพรับจ้าง โดยมีรถเข้ามารับ ในพื้นที่ตอนเช้าและตอนเย็นจะกลับมาส่งในหมู่บ้าน อัตราค่าแรงการรับจ้างเฉลี่ยวันละ 150 บาท สำหรับแรงงานผู้ชาย ในขณะที่แรงงานหญิงจะได้เพียงวันละ 120 บาทเท่านั้น การรับจ้างมีทั้งการ ปลูกข้าวโพด การปลูกพริก การปลูกกระเทียม การปลูกถั่ว การเก็บพริก การเก็บข้าวโพด การเก็บ ถั่วและการเก็บกระเทียม

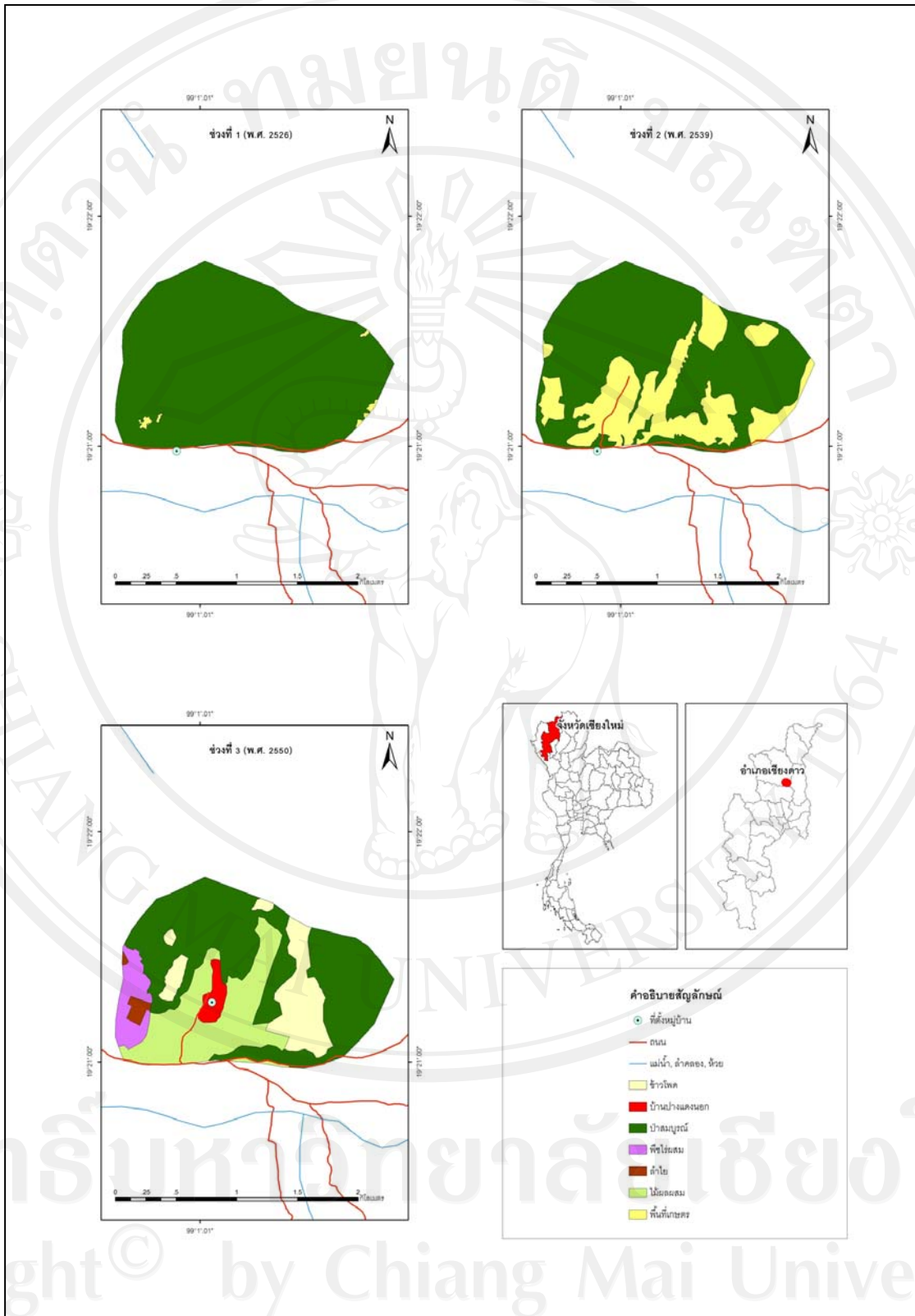
ตาราง 5.8 การเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านปางแดงนอก

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ช่วงที่ 1 (ปีพ.ศ. 2526)		ช่วงที่ 2 (ปีพ.ศ. 2539)		ช่วงที่ 3 (ปีพ.ศ. 2550)	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
บ้านปางแดงนอก	-	-	-	-	37.50	2.33
พื้นที่เกษตร	9.76	0.61	12.50	0.78	-	-
ป่าสมบูรณ์	1,602.74	99.39	1,600.00	99.22	843.75	52.33
ข้าวโพด	-	-	-	-	225.00	13.95
ลำไย	-	-	-	-	18.75	1.16
พืชไร่ผสม	-	-	-	-	93.75	5.81
ไม้ผลผสม	-	-	-	-	393.75	24.42
รวม	1,612.50	100.00	1,612.50	100.00	1,612.50	100.00

สำหรับหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือเมื่อการะอั้งย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านมั่นคงชนบท บ้านปางแดงนอก ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่สูง (UHDP) เข้ามาช่วยเหลือด้านงบประมาณในการซื้อท่อมาต่อน้ำประปาภูเขา สนับสนุนงบประมาณสร้างห้องน้ำและแนวคิดเกษตรหลังบ้าน ส่วนเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิมะขามป้อม สนับสนุนด้านสื่อต่างๆ และเป็นผู้ประสานงานให้กับการะอั้งบ้านปางแดงนอก ในการเข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กชาวดาระอั้ง เช่น การแสดงละคร รวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ศาลปกครอง และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เข้ามาช่วยสร้างถนน ท่ออยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน

ด้านปัญหาในการดำรงชีวิตของดาระอั้งบ้านปางแดงนอก ได้แก่ การขาดแคลนที่ดินทำกิน และการเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก ซึ่งปัญหาจากการขาดแคลนที่ดินทำกินทำให้การะอั้งบ้านปางแดงนอกออกไปรับจ้างมากที่สุดเมื่อเทียบกับดาระอั้งหมู่บ้านอื่น ประกอบกับพื้นที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพราะอยู่ติดกับถนนสายหลัก ส่งผลให้การรับวัฒนธรรมจากคนพื้นราบมีมากขึ้น ถือเป็นทั้งข้อดีและข้อเสียที่ทำให้การะอั้งเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่มากขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ การซื้อที่ดินถือเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้การะอั้งได้มีพื้นที่ตั้งถิ่นฐานที่มั่นคง ไม่ต้องอยู่อย่างหวาดระแวงว่าตนเองจะถูกจับกุมในข้อหาบุกรุกพื้นที่ป่าและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยชาวดาระอั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้แนวโน้มของการย้ายถิ่นของชาวดาระอั้งบ้านปางแดงนอกส่วนใหญ่ไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่ไปตั้งถิ่นฐานใหม่ แต่การออกมารับจ้างของแรงงานมีจำนวนสูงขึ้น และมีการออกมารับจ้างนอกพื้นที่อำเภอเชียงดาวมากขึ้นด้วยเช่นกัน

การเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ต่อชาวดาระอั้งในพื้นที่ศึกษามีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป โดยในส่วนของข้อดี คือ ช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความมั่นคงด้านฐานทรัพยากรอาหาร ลดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน ช่วยให้ได้สัญชาติเพื่อสามารถมีสิทธิในสังคม ซึ่งการเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ แม้ว่าจะมีข้อดีจำนวนมาก แต่ก็มีข้อเสียเช่นกัน เพราะชาวดาระอั้งมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกมากขึ้น และหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนหลายหน่วยงาน ได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวดาระอั้งเปลี่ยนไปสู่ระบบทุนนิยมมากขึ้นด้วย เช่น การสนับสนุนให้ปลูกพืชเศรษฐกิจจนทำให้ดาระอั้งบางครัวเรือนลดพื้นที่ปลูกข้าวไร่เพื่อการบริโภคในครัวเรือน การนำหน่วยที่ใส่เอวหรือ หนองว่อง มาดัดแปลงเป็นกำไลสำหรับใส่เป็นเครื่องประดับ เพื่อนำไปจำหน่ายเวลาออกแสดงตามงานต่างๆ หรือการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติหลากสี เพื่อนำไปขายให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในความเป็นจริงหญิงดาระอั้งในพื้นที่ศึกษาจะสวมใส่ผ้าทอ (ผ้าซิ่น) สีแดงเท่านั้น แต่เมื่อถูกทำให้กลายเป็นสินค้า สีสนับและลวดลายของผ้าทอจึงเปลี่ยนไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

รูป 5.8 การใช้ที่ดินของคาระอั้งบ้านปางแดงนอก

5.5 สรุป

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว ช่วงที่ 1 (ปีพ.ศ. 2526 – ปีพ.ศ. 2534) ช่วงก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ชาวดาระอั้งมีการประกอบอาชีพในภาคการเกษตร ได้แก่ การเพาะปลูกและการรับจ้างเป็นหลัก โดยการใช้ที่ดินสำหรับการเพาะปลูกจะมีการเว้นช่วงให้พื้นที่ได้มีการฟื้นตัวเป็นระยะเวลาประมาณ 3-4 ปี จากนั้นจึงกลับมาใช้พื้นที่เพื่อเพาะปลูกอีกครั้ง แต่ภายหลังการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาในปี พ.ศ. 2532 การใช้ที่ดินเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่เดิมหรือการเว้นช่วงให้พื้นที่ได้มีการฟื้นตัวเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี ส่วนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว ช่วงที่ 2 (ปีพ.ศ. 2535- ปีพ.ศ. 2542) ช่วงเวลาดังกล่าวนี้ดาระอั้งเริ่มรับการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้นแต่ยังคงทำการเพาะปลูกพืชไร่และไม่ผลเช่นเดิม

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว ช่วงที่ 3 (ปีพ.ศ. 2543 - ปีพ.ศ. 2553) พื้นที่การเพาะปลูกเริ่มคงที่ ไม่มีการขยายพื้นที่ทำกิน โดยพืชที่ปลูกยังคงเป็นพืชไร่และไม่ผลเช่นเดียวกับสองช่วงเวลาแรก แต่เริ่มมีการรับพืชชนิดใหม่เข้ามาในชุมชน เช่น เสาวรส จากการส่งเสริมจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง รวมทั้งการเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาและกบ แทนการเก็บของป่าและล่าสัตว์ โดยการทำไร่หมุนเวียนเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชหมุนเวียนในพื้นที่เดิมทุกปีมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิตเพื่อตอบสนองต่อความหนาแน่นของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ส่วนการรับจ้างในภาคการเกษตรยังคงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวดาระอั้งเช่นเดิม แต่พื้นที่ของการรับจ้างเริ่มขยายเข้ามาเขตตัวเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ รายได้จากการท่องเที่ยวด้วยการเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวพักแบบโฮมสเตย์และการขายสินค้าหัตถกรรมให้แก่ักท่องเที่ยวยังเป็นอาชีพที่สร้างรายได้หนึ่งของชาวดาระอั้ง